

KÖNYVISMERTETŐ

Dobák Miklós –
Antal Zsuzsanna

Vezetés és szervezés

Szervezetek kialakítása
és működtetése

Aula, 2010

A BCE Bologna tankönyvsorozat keretében az AULA gondozásában megjelent tankönyv mindenképpen az utóbbi időszakban megjelent e témájú művek közül a legátfogóbb és szakmai, oktatási szempontból is értékes és egyben közérthető produktum.

Természetesen egy ilyen szintű kielégeltség és összefogottság nincs előzmények nélkül, mint ahogy azt az ajánlás a szellemi elődök előtti tisztelgéssel is érzékelteti, s mint ahogy a bevezetésben a Dobák Miklós által vezetett iskola múlt és jelen produktumaival és alkotóival való háttérrel is megismerhetjük.

A könyv BA/MA képzések tankönyveként definiált, de természetesen a szakma iránt érdeklődő vagy azt művelő személyek számára is nyugodtan ajánlható mű.

A tankönyv öt részből, illetve részletesebben 12 fejezetből, ábragyűjzekekből, tárgy- és névmutatóból áll. A tankönyv tartalmi felépítését a szerzők a kontingenciaelmélet logikai keretét követve határozzák meg, természetesen

- mind a tartalmi felosztás,
- mind a tantárgyi és tananyag struktúra,

- mind a Vezetés-szervezés tantárgy belső tartalmi követelményeit

is kielégítő módon, a hangsúlyt szervezet és vezetés témaköreire fektetve. A tankönyv részei a kontingenciaelmélet egyes elemeinek, a fejezetek pedig ezen belül a szervezés, vezetés szempontjából fontos részek kifejtését tartalmazzák. Ennek megfelelően azok arányai és részletességei eltérőek. A legbővebbek a III. Struktúra és IV. Szervezeti magatartás részek kifejtése, a többi három rész más tantárgyak és témakörök tárgyalási anyaga, ezért itt koncepcionális vázakként kezelendők.

Minden fejezet belső struktúrája viszont oktatás-módszertanilag és a megértetés elősegítés céljából is felvezető eset bemutatással indul. Ennek részben az a célja, hogy a témakör gyakorlati nézőpontját, kontextusát megjelenítse, vagyis az empirikus közeg, a dolgok, események konkrét kérdéseinek felvetődését és az arra adott – elméletileg, módszertanilag –, értékes válaszok megszületését mutatja be.

Ezeket a válaszokat a tudományterület tablójáról megidézett „nagyok” fogalmazzák meg, ami alapján át lehet térni a tartalmi kifejtésekre. Természetesen, ha tananyag orientáltan közelítünk, akkor ehhez biztosan tartozik egy szeminárium, illetve évközi feladat, eset-tanulmány gyűjtemény is. Röviden tekintsük át az egyes részek és fejezetek tartalmát.

Az első rész és annak három fejezete fogalmi és koncepcionális alapozás. A kontingenciaelmélet, ami a természeti evolúciós elmélet

szervezeti mozgásokat és megoldásokat leíró analógiája. A környezet változásaival interakcióban lévő vezetői cselekedetek részben adaptív, részben kompetitív akciók, reakciók sorozataként is felfogható leírását, modellváltozatainak értelmezését öleli fel.

Kétségtelen tény, hogy mint ahogy az evolúciós elméletek is ki mondják a környezet és az éppen vizsgálendő egyedi organikus vagy instrumentális rendszer részrendszer, struktúra változásai is sokszínűek és megoldás tipikusan nem sematizálhatók, a kontingenciaelmélet is ezt a gondolati eredményt erősíti. A vezetés pedig ezeket a változásokat generálja és levezényli. Ennek megfelelően rövid, lényegre törekvő összefoglalás található a menedzsment elméletek fejlődéséről és azok elvi alapjairól. A környezet, mint komplex fogalom kifejtése és annak a változékonysággal való kapcsolata a második fejezet összefoglaló értékes része. Az első blokk zárófejezete a vezetés értelmezése, főbb tevékenységének és funkcióinak a további kifejtések érdekében való értelmezése, illetve definitív rögzítését tartalmazza.

A második résszel részben folytatódik a kontingenciaelmélet elemeinek bemutatása – de szívesebben használnám a „steril vagy sterilebb” elemek eltérő mélységű részeinek – önálló tárgyalásának megkezdése.

A stratégia témaköre, mivel tananyagként is és talán az igen terjedelmes tudásháttér miatt is, itt csak érintőlegesen, az egész könyv alapkoncepciójának megértése és teljessége miatt vázlatos és fogalmi értelmezések szintjén marad.

A harmadik rész és az azon belüli négy fejezet a szerzők egyik fő kutatási és siker témaköre.

A szervezés, szervezettervezés, mint a struktúra egyik nagy alakítási mezője, értelemszerűen a tankönyv egyik legrészletesebben kifejtett része.

A társaságirányítási, illetve szervezeti modellek kapcsolata, illetve a szervezeti formák elméleti és esettanulmányokon keresztüli bemutatása szemléletes és logikailag jól rendezett. Az összetett, elsősorban a mátrix-szervezetek áttekintését szolgáló részek jól vezetnek át a konkrét megoldások kidolgozásának módszertana, nevezetesen a szervezettervezés, a folyamattervezés, szervezés és a munkaszervezés egymásra épülő lépcsői felé.

A negyedik rész a szervezeti magatartás négy fejezetben való – értelemszerűen a témához szűken tartozó – kérdésköröknek, alapvetéseinek bemutatása.

A személyes vezetés, a leadership felfogás azon megközelítéskénti bemutatása, hogy a vezető a szervezet céljait és akcióit hogyan közvetítse és transzmisszionálja a munkatársak felé, jól illeszkedik a kontingenciaelmélet tevékenységei és a vezetési funkciók közötti kapcsolat megfigyeléséhez.

Értelemszerű a lényegesebb motivációs elméletek áttekintéséből indítani ezt a részt és a vezetés perszonális jellege miatt, a vezetői stílus és szerepek főbb kategóriáit megjeleníteni. A vezetésként, mint az emberi kapcsolatok folyamatos fenntartóját nem lehet a kommunikáció és csoportépítés, működtetés lényeges összefüggéseinek megérintése nélkül tárgyalni (10., 11. fejezetek). Kétségtelen tény, hogy a szervezeti magatartás, mint önállóan is oktató tantárgy miatt az egyén, csoport, szervezet kapcsolat és azon belül is a személyes képességek, alkalmasság stb. itt nincsenek érintve,

de a vezetés így egy kicsit túlzottan instrumentális jellegű interpretációját ismerjük meg.

Az ötödik rész a kontingenciaelmélet záró blokkját, a teljesítmény, azaz annak számbavételét, kontrollját tárgyalja.

A fogalmi rendszerezés jól áttekinthető, de mivel ez is további tantárgyakat (kontrolling stb.) érint, nyilvánvaló, hogy az alapelvek megfelelően integrált részként kell értékelni.

Összességében: a könyv – hangsúlyozottan tankönyv – ajánlható minden, a témakört művelő, vagy ez iránt érdeklődő számára, de elsősorban az üzleti tudományokat oktató felsőoktatási intézmények oktatói és hallgatói számára. A BA/MA jelzés pedig a szakonkénti szétválaszthatóságra is utal. A szerzők által kitűzött célok az igényes tankönyv tökéletesen kielégíti.

Szintay István

C O N T E N T S

RANSBURG, Beatrix – VÁGÁSI, Mária

The corporate integration and communication of the sustainable development – An empirical research of the Hungarian corporate practice 2

DEMETER, Krisztina – LOSONCI, Dávid

Lean production and business performance – international empirical results 14

KOSZTYÁN, Zsolt Tibor – KISS, Judit

Matrix-based project planning methods 28

SZŰCS, Gergely

Time series analysis of environmental effects of submitted Hungarian patents between 1990 and 2000 44

KOVÁCS, Barna

Reducing Information Overload in Knowledge Intensive Organizations 53

Book review 62

VEZETÉSTUDOMÁNY